

WEBINAR OM MINERALER

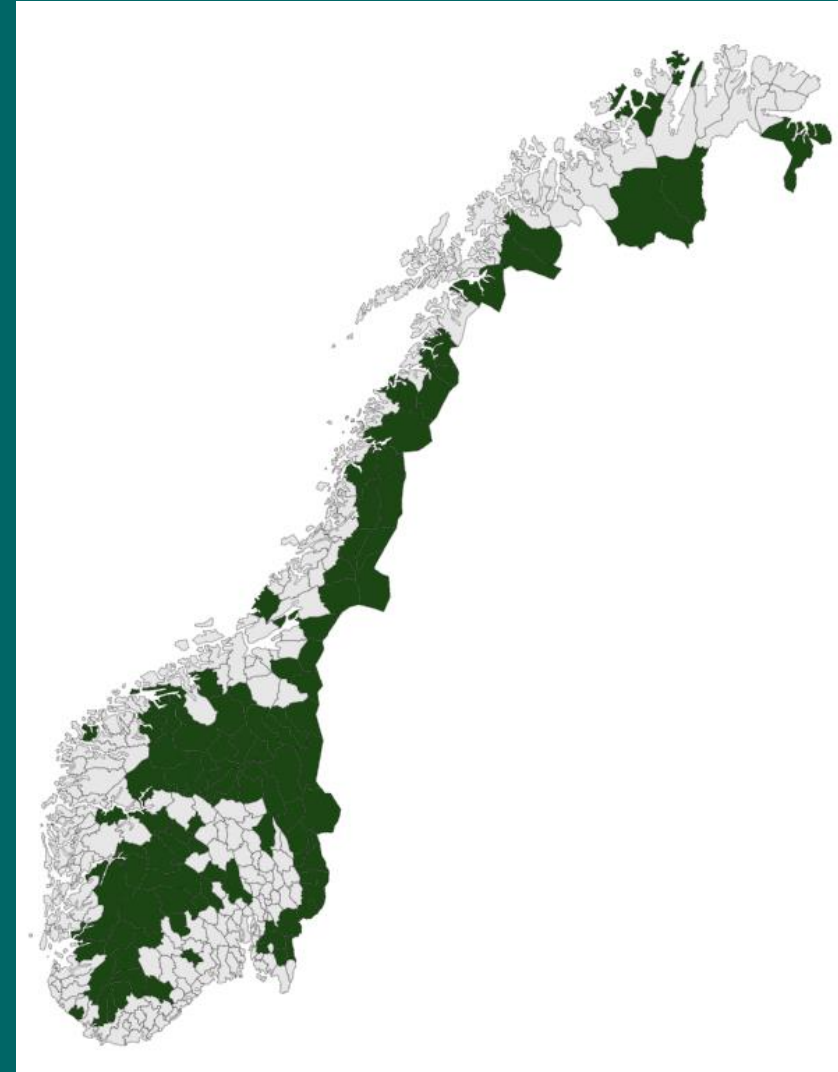
Agenda

- Velkommen
- USS arbeid med kommunenes ulike roller ved mineralutvinning
 - Organisering og etablering av Mineralkommunene
 - USS og Mineralkommunenes innspill 2013-2022
- Evalueringsutvalgets forslag til endringer av gjeldende minerallov (2009)
- Minerallovutvalgets forslag til ny minerallov
 - Høringsfrist 1. november
- Ny mineralstrategi
 - er varslet før jul 2022
 - USS innspill til Nærings og fiskeridepartementet til regjeringens nye mineralstrategi

Om USS og Mineralkommunene

- Stiftet i 1996
- I 2022: 102 medlemskommuner
- Styreleder Hanne A Velure
- Mineralkommunene
 - Eget utvalg fra 2. september 2013
 - Første leder: Cecilie Hansen, ordfører i Sør-Varanger
 - Utvalgsleder Bjørn Laugaland, ordfører i Hjelmeland
- Bærekraftig bruk og vern
- Lokal forvaltning
- Lokal andel av verdiskapingen
- Kompensasjon

Etableringen av Mineralkommunene i 2013

Landsmøtets resolusjon:

- *Regjeringen har nylig presentert sin mineralstrategi, som avdekker enorme mineralforekomster og store potensielle verdier i utmarkskommuner, spredt over hele landet. Som ledd i sin mineralstrategi varsler Regjeringen bruk av statlig arealplan i de tilfelle kommuner med verdifulle forekomster av ulike grunner ikke ønsker mineralutvinning.*
- *Landsmøtet vil vise til at et samlet politikerpanel på landsmøtet ga sin tilslutning til følgende grunnprinsipper ved naturressursutnyttelse:*
 - *Kommuner som avstår verdifulle naturressurser til storsamfunnet har en legitim rett til en andel av verdiskapingen*
 - *Kommunen er arealplanmyndighet, og bare når viktige regionale eller nasjonale hensyn krever det bør denne myndigheten overtas av staten*
 - *Det er Landsmøtets syn at verken mineralloven av 2009 eller Regjeringens mineralstrategi ivaretar de berørte kommuners behov for nødvendig deltakelse i konsesjonsprosessene, samordning av infrastrukturiltak og andel av den samlede verdiskapingen. Landsmøtet ber derfor Landsstyret ta ytterligere initiativ til en samling av Mineralkommunenes interesser.*

Thor Falkanger

Mineralloven

Lovkommentar

Denne utgivelsen finnes også på www.juridika.no

UNIVERSITETSFORLAGET

NÆRINGS- OG HANDELSDEPARTEMENTET

Strategi

Strategi for mineralnæringen

Resolusjoner på landsmøte 2013-2022:

April 2013:

Etablering av Mineralkommunene;
nei til statlig plan –
ja til verdiandel

April 2014:

USS bør med i utvalget «grønn
skattekommisjon»

April 2015:

USS ber om en
kommunalmineralskatt, jf grønn
skattekommisjon

April 2016:

Mineralkommunene bør ha krav på
en mineralskatt, jf grønn
skattekommisjon

April 2019:

Landsmøtet krever oppfølging av
evalueringsrapporten om gjeldende
minerallov

Sep 2020: Mineralkommunene

har krav på en andel av
verdiskapingen

Nov 2021:

Minerallovutvalgets mandat må
suppleres – bør utrede lokal skatt

April 2022:

USS ber om et
mineralutvinningsregime som for
vannkraft

Evaluering av mineralloven

Innstilling fra et utvalg oppnevnt av Nærings- og fiskeridepartementet

Utvalget fikk følgende sammensetning:

- Ernst Nordtveit, professor, Universitetet i Bergen (leder)
- Katrine Broch Hauge, førsteamanuensis, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
- Klaus Mohn, professor, Universitetet i Stavanger
- Knut Einar Rosendahl, professor, Norges miljø- og biovitenskapelige universitet

Sekretær for utvalget har vært Lovise Bøen Engene, Nærings- og fiskeridepartementet.

Minerallovutvalgets forslag i NOU 2022:8

Vestre har varslet ny mineralstrategi for 2023

Hurdalsplattformen

FOR EN REGJERING UTGÅTT FRA
ARBEIDERPARTIET OG SENTERPARTIET

2021-2025

Arbeiderpartiet

Senterpartiet

Mineraler

Norge har store mineralforekomster som vil være viktige i det grønne skiftet. Vi har muligheten til å utvikle verdens mest bærekraftige mineralnæring. Næringen skal forvaltes med utgangspunkt i strenge utslipps- og miljøkrav og på en måte som sikrer at fellesskapet får sin andel av verdiskapingen. Lokal forankring skal vektlegges før nye prosjekter får konsesjon, og konsesjonstidene skal gjennomgås med sikte på å korte ned behandlingstiden.

Regjeringen vil:

- Vurdere hvordan staten kan sikre at en større del av verdiskapingen i mineralnæringen blir igjen lokalt og nasjonalt.
- Korte ned konsesjonsbehandlingstiden.
- Legge til rette for bedre tilgang på langsiktig kapital der dette kan utløse lønnsomme prosjekter.
- Øke kartleggingen av mineralressurser både på land og på sokkelen, med særlig vekt på mineralområder som kan spille en stor rolle i det grønne skiftet, for eksempel sjeldne jordarter.
- Vurdere en lokal deponikostnad for uutnyttede overskuddsmasser.
- Legge til rette for elektrifisering av gruvedrift og gjenvinning av mineraler, blant annet gjennom igangsetting av nye forskningsprosjekter.
- Redusere avfallet fra gruver gjennom strengere krav til ressursutnyttelse og tilbakefylling.
- Sørgje for at det gjennomføres konsekvensutredning av alternative deponiområder før sjødeponi vurderes eller tas i bruk.

USS' innspill til NFD

1. Felles erkjennelse:

- Grønt skifte forutsetter lokal medvirkning og aksept
- Behandlingstiden må kortes ned og effektiviseres, men ikke over hodet på kommunene

2. Konesjonsmyndigheten bør tilligge DMF, men

- Plan- og bygningsloven må fortsatt gjelde for saker om mineralutvinning
- Det bør lovfestes et pålegg om tidlig-involvering av kommunene
- Lang saksbehandlingstid skyldes ikke kommunene

3. Rett til kostnadsdekning

- Se Vassdragsreguleringsloven § 13

4. Kommunene må få lovfestet rett til både en verdiandel og en kompensasjon

- Som for vannkraft og for vindkraft

5. Eierskapsregler

- Mineraler er sikkerhetspolitikk

NOU

Norges offentlige utredninger 2022:8

Ny minerallov

USS' hovedinnvending til utvalgets forslag

Sokndal Egersund: Provosert av forslaget - kommunene blir totalt overkjørt!

(1) En svekkelse av kommunenes rolle

- Utvalget sier at ...
 - .. grunneier og kommunene må involveres i større grad før undersøkelsestillatelse gis
- ... Men USS kan ikke se at dette utgangspunktet følges opp i utvalgets forslag, tvert i mot innebærer forslagene en vesentlig svekkelse av kommunenes rolle:
 1. Utvalget foreslår at **kommunene fratras deler av sin planmyndighet**, og at
 2. **DMF gis hjemmel for å dispensere fra kommunenes reguleringsplaner**.
 3. Utvalget foreslår også å innføre **en egen hjemmel om statlig plan**
- På tvers av Hurdalsplattformen og Aps partiprogram 2021-2022
- På tvers av USS klare oppfordringer fra 2013
- På tvers av hva resultatet man har fått på vindkraft

(2) Ingen kompensasjon eller verdiandel til kommunene

- Utvalget har ikke foreslått en lokal kompensasjon til de berørte kommunene.
 - Dette er imidlertid i tråd med Solbergregjeringens mandat, som uttrykkelig presiserte at utvalget *ikke* skulle vurdere dette, se USS forslag til utvidet mandat i brev i 2020 og departementets svar
- Men hva sier Hurdalsplattformen?
 - *«Regjeringen vil vurdere hvordan staten kan sikre at en større del av verdiskapningen i mineralnæringen kan bli igjen lokalt og nasjonalt»*
- Bør vurdere de samme ordningene som for vannkraft:
 - En kommunal mineralavgift som lovfestes i mineralloven (må tilpasses ulike mineraler), en kommunal mineralskatt (naturressursskatt) og en grunnrenteskatt
 - Bedre og mer detaljerte regler om eiendomsskatt på anlegg for mineralutvinning

(3) Ingen eierskapsregler

- Utvalget foreslår ingen eierskapsregler
- USS spør:
 - Er tidsbegrensede konsesjoner tilstrekkelig for å oppnå ønsket kontroll?
 - Bør det etableres hjemfallsregler eller eierskapsregler - som for vannkraft ?
 - Inspirasjon fra olje og gass-lovgivningen?
 - Grunnrenteskatt?
- Arbeiderpartiets partiprogram side 26:
 - *«Vurdere etablering av et hel- eller deleid statlig mineralselskap som kan bidra til langsiktig og bærekraftig utvikling av næringen».*

Påskemysterium i gruve

INDUSTRI

Ledelsen i selskapet bak Sydvaranger Gruve vet ikke hvem som har kjøpt seg opp som største eier i selskapet.

RUNE ENDRESEN TRONSO

Vi har gjort en rekke henvendelser, bade direkte og gjennom finansielle rådgivere. Det leder oss kun til en postboksadresse. Det er en pussig situasjon å være i, sier utviklingsdirektør Harald Martinsen i Sydvaranger Gruve til DN.

Det var lokalavisa «Finnmarken» som først rapporterte om den ukjente storeieren.

Det mystiske selskapet eier nå totalt 17,86 prosent av børsnoterte Northern Iron Limited, som i sin helhet eier Sydvaranger Gruve.

Postboksen stopper hos Dalnor Assets på De britiske Jomfruer.

Slike skatteparadiser blir ofte brukt for å skjule eierskap eller få lavere skatt.

Martinsen sier at han håper eierne vil gjøre seg synlige

NORTHERN IRON

- Northern Iron, børsnotert i Australia, eier Sydvaranger Gruve i Kirkenes.
- Dalnor Assets er nå største eier i Northern Iron med 17,86 prosent av aksjene.
- Felix Tschudi er gjennom Tschudi Mining Company as fremdeles nest største eier i Northern Iron Limited med 13,86 prosents andel.
- Det Malaysia-baserte mineselskapet OM Holdings Limited er tredje største eier med 11,03 prosent av aksjene.
- Sveitsisk-russiske Prominvest har vel fem prosent.

innen generalforsamlingen 29. mai.

Oppkjøpsforsøk strandet

Martinsen sier at selskapet har gjort det som det «innenfor rimelighetens grenser kan gjøre for å kartlegge eieren».

Dalnor Assets har økt eierskapet i Northern Iron Limited over flere år. Dersom det kommer et nytt bud på Northern Iron kan Dalnor Assets spille en helt avgjørende rolle.

I 2012 prøvde det indiske selskapskonglomeratet Aditya Birla Group, styrt av styrtrike Kumar Mangalam, å kjøpe

■ UKJENT HOVEDEIER. Ledelsen vet ikke hvem som er største eier i Sydvaranger Gruve i Kirkenes. Foto: Marius Fiskum

Northern Iron i konkurranse med sveitsisk-russiske Prominvest. Hvem som er eier bak Prominvest er heller ikke kjent. Begge interessentene trakk seg imidlertid til slutt. Det ikke-bindende budet var på langt høyere kurser enn dagens. Martinsen sier at selskapet ikke har noen holdpunkter for å si om noen av disse står bak den mystiske eierposten.

Underskudd og bonus

– Eneste lille tilleggsargument er at noen tydeligvis har vist interesse tidligere, men her er det en åpen investering på gang.

Sydvaranger Gruve går stadig bedre etter problemene med et møllehavari i mai ifjor. Fjorårsresultatet ble imidlertid ti millioner kroner i minus, mesteparten relatert til stoppen. En bonus på seks millioner kroner til ledelsen var imidlertid svært upopulær i et minusår.

– Det var en såkalt «stay on-bonus» som ble tilbudt da aksjemarkedet var helt annerledes og var knyttet opp mot hvem som var ansatt per 1. juli 2013, men som kom til utbetaling nå, og derfor ser også resultatet styggere ut. Det er ikke uvanlig med

slike incentiver, sier Martinsen. Sydvaranger ønsker å doble produksjonen for å bedre lønnsomheten. En konsekvensutredning er i gang. Håpet er å få en avgjørelse i 2015.

Felix Tschudi, nest største eier i Northern Iron, vet heller ikke hvem største aksjonær er.

– Vi vet ikke hvem det er. Foreløpig har det ikke hatt noen betydning, men det er selvfølgelig best for selskapet å vite hvem deres største eier er, skriver Tschudi i en sms.

rune.endresen@dn.no

UTSYN

- FORUM FOR UTENRIKS OG SIKKERHET

TEMAER▼

OM OSS▼

ARRANGEMENTER

RESILIENT CIVILIANS▼

THREAT-DEFUSER

Europa, Kina og sjeldne jordarter

22.02.2022 | [Andre sikkerhetsutfordringer](#)

Sjeldne jordarter utgjør viktige komponenter i sentral teknologi som vi trenger for å gjennomføre det grønne skiftet. Hva skjer om Kina bestemmer seg for å blokkere tilgangen til disse metallene og mineralene?

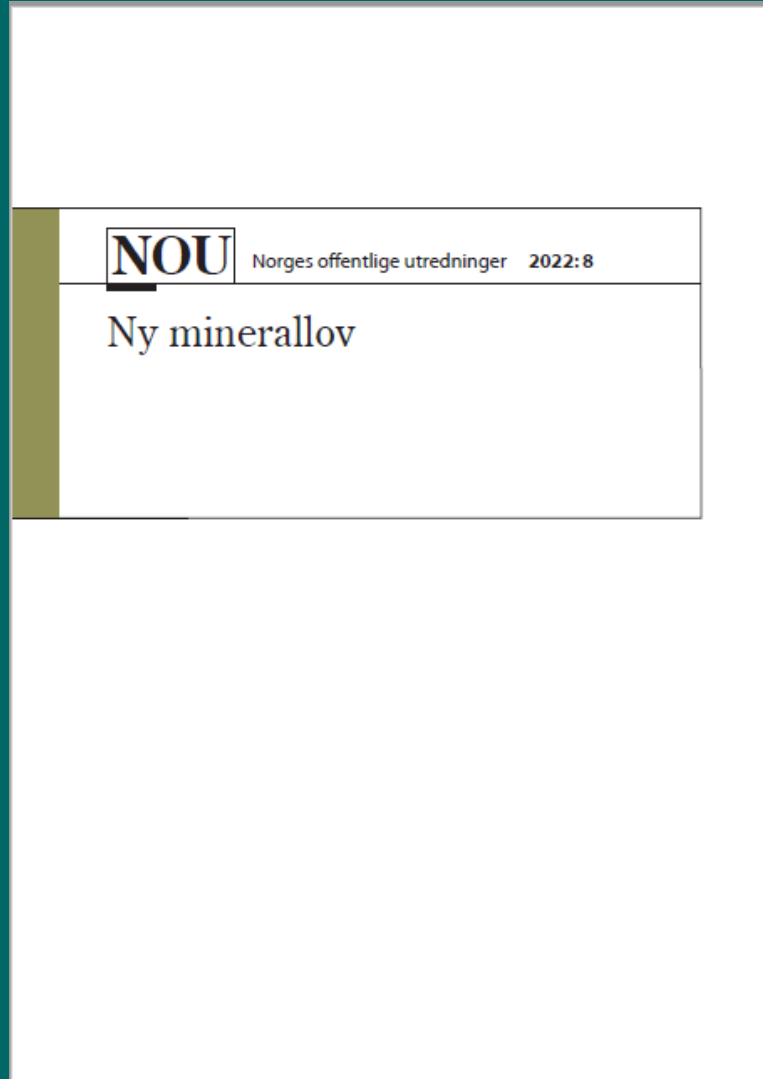

(4) Det bør innføres en grunnrenteskatt på mineralnæringen nå

- NOU 2013:10 Naturens goder - om verdier av økosystemtjenester :
 - «Vi vil likevel peke på mineralnæringen som en næring der grunnrenteskatt bør vurderes...»
- NOU 2014:13 - Kapitalbeskatning i en internasjonal økonomi
 - «Utvalget mener derfor det også bør vurderes å innføre særskilte grunnrenteskatter på immobile renprofitter som ikke alt særbeskattes»
- USS: Det bør innføres en grunnrenteskatt på mineralutvinning
 - Nå - før grunnrenten blir for stor
 - Riktig utformet vil grunnrenteskatt ikke påvirke investeringene
 - Internasjonale låneavtaler vil kunne gjøre det vanskelig å innføre grunnrenteskatt i ettetid

Nærmere om Minerallovutvalgets forslag NOU 2022:8

Mandat

«Utvalget skal identifisere mangler og mulige forbedringsområder og forenklinger i mineralloven og utarbeide et forslag til endringer [...].

Utvalget står fritt til å foreslå de endringene i mineralloven de mener er hensiktsmessige, med mindre annet er presisert i mandatet»

Endringene skal ha som formål å legge til rette for størst mulig samlet verdiskaping innenfor bærekraftige rammer

USS innspill til lovutvalget

- Møte med lovutvalget 28. mai 2021
- Skriftlig innspill 7. juli 2021
- Supplerende skriftlig innspill 20. desember 2021

USS hovedbudskap til utvalget

1. Det lokale selvstyret er avgjørende viktig
 - Kommunenes myndighet som den primære arealforvalter også i saker om mineralutvinningstiltak må videreføres
 - Den foreslåtte rekkefølgebestemmelsen bør innføres
2. Kommunene bør ha krav på kostnadsdekning for å sikre kompetanse og kapasitet etter modell fra vassdragsreguleringsloven § 13
3. Overskuddsmasser: kommunene bør få overskuddsmasser utvinner ikke selv vil ha, hvis kommunen har behov
4. Deponi og oppryddingsplikt

Hva foreslår utvalget?

- **Ny helhetlig lov** om mineralvirksomhet som skal avløse gjeldende lov
- Skillet mellom statens og grunneiers mineraler videreføres (§ 1-6), ...
 - ... men det foreslås at **forvaltningen samordnes** bedre ved å etablere en felles undersøkelsestillatelse
- Utvalget foreslår at **DMF skal tildele undersøkelsestillatelse**
 - Et flertall i utvalget foreslår at det skal kreves avtale med grunneier før DMF kan tildele undersøkelsestillatelse
 - DMF kan dispensere fra kommunens reg. plan
- Undersøkelsestillatelsen gir **utvinningsrett** til statens mineraler dersom vilkåret om drivverdighet oppfylles, mens undersøkelsestillatelsen for industrimineraler og lette metaller i tillegg krever en avtale med grunneieren

Kommunens kompetanse (myndighet) i mineralsaker

USS/Mineralkommunene: Forholdet mellom pbl. og mineralloven bør videreføres:

- Gjeldende minerallov § 5 krever nødvendig planavklaring etter pbl. – det er ikke tilstrekkelig at DMF gir konsesjon til utvinning
- Forarbeidene viser at dette var gjennomtenkt:
 - «*Departementet fastholder det grunnleggende prinsipp, slik det også fremgår av høringsnotatet, om at det er plan- og bygningsloven som skal avklare arealbruken. Kommunens kompetanse til å regulere bruken av områdene vil ikke bli berørt av den nye mineralloven*»

Utvalget foreslår å styrke DMFs rolle

- Mener at
 - DMF som fagorgan har mest kunnskap om og erfaring med mineralvirksomhet
 - en sterkere rolle for DMF vil sikre større grad av kontinuitet, spisskompetanse, forutsigbarhet og et mer oversiktlig system – enklere å ivareta nasjonale behov
 - det er vanskelig å bygge opp spesialisert fagkunnskap i kommunene
 - *«Samtidig er kommunens deltagelse i prosessen svært viktig for å sikre lokal forankring og tilslutning til prosjekter og ikke minst for å få kunnskap om lokale forhold.»*

Utvalget foreslår ulike løsninger på de forskjellige stadiene

Letestadiet

- Dagens regler foreslås i hovedsak videreført
 - målinger utført fra luften blir tydeligere definert som leting
 - varslingsplikt ved utøvelse av leteretten kan skape en «flaggingsproblematikk»
- Ny bestemmelse i § 2-3 om informasjonsplikt og dialog,
- Samh. § 3-2 om varslings- og meldeplikt ved leting – omfatter *ikke* kommunen

Undersøkellesstadiet

- Undersøkellesplan skal sendes til kommunen på høring
- DMF får myndighet til å gi undersøkellesstillatelse
- DMF gis myndighet til å gi disp fra kommunens plan etter pbl § 19-2,
- DMF gis myndighet til å gi disp til undersøkelser etter mineralloven, jf pbl § 19-4
- Pbl § 19-1 siste setning om at regionale og statlige myndigheter skal få uttale seg før dispensasjonsvedtaket skal gjelde tilsvarende for kommunen.
- «DMF bør legge stor vekt på kommunens uttalelse på grunnlag av kommunens lokalkunnskap og kunnskap om egne planer.»
- Kommunen vil ha klagerett etter § 1-9 til NFD
- Unntak fra byggesaksreglene for undersøkelser som har tillatelse etter mineralloven, jf nytt unntak i byggesaksforskriften § 4-3

Utvalget foreslår ulike løsninger på de forskjellige stadiene

Driftsstadiet

- Ny bestemmelse i § 1-8 om samordningsplikt
- Oppstartsmøte
- Rekkefølgekrav, men parallell saksbehandling
- Forutsetter kontakt med kommunen
- Bestemmelse om statlig plan, jf ny bestemmelse i pbl § 6-4 (4)

Avslutning og opprydding

- Dagens regler om økonomisk sikkerhetsstillelse for sikringstiltak, opprydding og istandsetting videreføres
- Klargjøring og begrensnig av tiltakshaverens sikringsplikt for tidligere arbeider som er utført av andre.
- Avslutningskontroll når driften opphører
- Rapporteringsplikt for overskuddsmasser

Samiske rettigheter – ny § 2-8 og urfolksvederlag

- I tradisjonelle samiske områder skal det legges vekt på virkningen vedtaket vil ha for naturgrunnlaget for samisk kulturutøvelse, sett i sammenheng med andre gjennomførte eller planlagte tiltak i området
- § 2-8 tredje avsnitt første setning: Det kan ikke gis tillatelse til tiltak eller virksomhet som vil ha «vesentlige negative virkninger» for naturgrunnlaget for samisk kulturutøvelse
- Vederlag for all mineralutvinning i tradisjonelle samiske områder, fordelt mellom Sametinget 25% og siidaene som er berørt av tiltaket, 75 %.
- Dagens sats på 0,25 % urfolksvederlag for statens mineraler videreføres,
- Innføring av urfolksvederlag for utvinning av grunneiers mineraler, satt ut fra grunneiervederlaget.

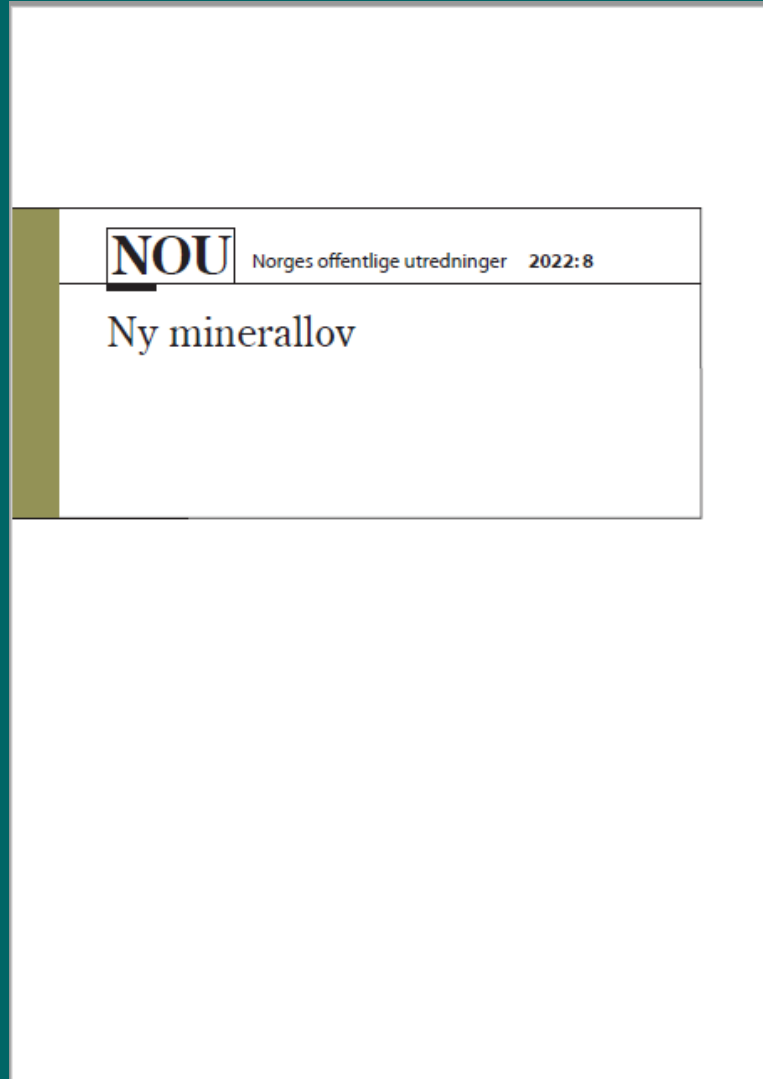

Kostnadsdekning for kommuner er ikke vurdert

- Lokale selvstyret
- For å sikre at kommunene har tilstrekkelig kompetanse og kapasitet, bør det vurderes innført kostnadsdekning som i vannkraftsaker, se vregl.§ 13

Nærmere om Minerallovutvalgets forslag NOU 2022:8

Dypdykk i plan og bygningsloven.
Motorferdselloven mm

v/ Chirsti E Hurlen

Nærmere om utvalgets forslag som særlig berører kommunenes rolle

- (I) Forslaget om å gi DMF myndighet til å treffe vedtak om dispensasjon fra kommunale arealplaner mv. i forbindelse med vedtak om undersøkelsestillatelse
- (II) Forslaget om egen hjemmel (lavere terskel) for bruk av statlig plan
- (III) Forslaget om rekkefølgebestemmelse

(I) og (II) innebærer drastiske grep i forholdet til plan- og bygningsloven (pbl.), som vil innebære en styrking av statens myndighet på bekostning av det kommunale selvstyret i saker om mineralutvinning.

Ny bestemmelse i minl. § 1-8: Krav om samordning av saksbehandlingen

Myndighetene etter mineralloven, pbl., forurensningsloven og «*annet relevant regelverk skal foreta en effektiv samordning av søknadsbehandlingen i saker som gjelder mineralvirksomhet.*

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard kan i saker hvor det anses hensiktsmessig, avholde et møte for å planlegge behandlingen av en søknad om tillatelse til mineralvirksomhet. Tiltakshaveren og myndigheter som er berørt av den aktuelle saken, skal delta.»

Den foreslåtte samordningsplikten med tilhørende oppstartsmøter der kommunen deltar fremstår isolert sett som et hensiktsmessig grep som vil være viktig for kommunene.

(I) Forholdet til kommunens planer - gjeldende rett

- Mineralloven § 5 krever at kommunen godkjenner areal- og reguleringsplan for det enkelte mineralutvinningstiltaket (planavklaring etter pbl.) – det er ikke tilstrekkelig at DMF gir konsesjon til utvinning.
- Forarbeidene viser at dette var gjennomtenkt:
 - «Departementet fastholder det grunnleggende prinsipp, slik det også fremgår av høringsnotatet, om at det er plan- og bygningsloven som skal avklare arealbruken. Kommunens kompetanse til å regulere bruken av områdene vil ikke bli berørt av den nye mineralloven».

Utvalgets forslag om at DMF kan gi dispensasjon

- Forslag til ny pbl. § 19-4 første avsnitt, ny andre setning:
 - *«Myndighet til å gi dispensasjon i saker som krever undersøkelsestillatelse etter mineralloven § 4-3, tilligger Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard».*
- Lovforslaget gir DMF myndighet til å gi dispensasjon fra kommunens plan etter pbl. § 19-2, samtidig som de gir undersøkelsestillatelse etter mineralloven.
- Forslaget korresponderer med forslag til ny minerallov § 4-4 tredje ledd:
 - *«Direktoratet kan fastsette at den som får undersøkelsestillatelse, også skal ha rett til nødvendig motorferdsel i utmark etter lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag og få dispensasjon fra plan etter lov 27- juni nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling.»*

- Utvalget foreslår i tillegg at det gis et unntak fra byggesaksreglene for undersøkelser som har tillatelse etter mineralloven, ved at det innføres et nytt unntak i byggesaksforskriften § 4-3.
- Innebærer at tiltakshaveren ikke trenger å innhente noen tillatelser fra kommunen på undersøkelsesstadiet.

Utvalgets begrunnelse for endringsforslaget:

«Det er liten tvil om at *DMF er det fagorganet med mest kunnskap om og erfaring med mineralvirksomhet*, og at det gjør dem spesielt egnet til å vurdere de til dels komplekse spørsmålene som oppstår i mineralsaker. *En sterkere rolle for DMF vil sikre større grad av kontinuitet og spisskompetanse i myndighetshåndteringen av større prosjekter.* Behandling av større og mer kompliserte mineralsaker krever spesialisert fagkunnskap, noe som er vanskelig å bygge opp i kommuner som kanskje bare får én slik sak til behandling. Mer myndighet til DMF kan også gi *bedre forutsigbarhet og et mer oversiktlig system, ikke minst for utenlandske selskaper.* Det vil også være enklere å ivareta nasjonale behov, samle flere tillatelsessteg og se tillatelser og prosesser i sammenheng. Samtidig er kommunens deltagelse i prosessen svært viktig for å sikre lokal forankring og tilslutning til prosjekter og ikke minst for å få kunnskap om lokale forhold.»

USS' syn på forslaget

- **USS er sterkt imot forslaget.**
- Arealforvaltning er i kjernen av det kommunale selvstyret – kommunen er den primære arealmyndighet etter plan- og bygningsloven.
- Forslaget innebærer en spesialregulering for mineralområdet som vil være helt fremmed fra hva vi er kjent med fra noe annet område.
- Forslaget innebærer ikke bare at DMF gis kompetanse til å gi dispensasjon i slike saker, men også at kommunene uttrykkelig fratras myndighet.
- Forslaget vil innebærer et historisk angrep på det kommunale selvstyret i saker om arealdisponering.

Forholdet til lovens materielle vilkår

- To vilkår må være oppfylt før det kan treffes vedtak om dispensasjon, jf. pbl. § 19-2:
 1. Hensynene bak bestemmelsen det dispenseres fra, hensynene i lovens formålsbestemmelse eller nasjonale eller regionale interesser kan ikke bli vesentlig tilsidesatt.
 2. Fordelene ved å gi dispensasjon må være klart større enn ulempene.
- Begge vilkår må være oppfylt.
- I tillegg har kommunen et kan-skjønn i vurderingen *om* det skal gis dispensasjon.
- USS mener at DMF ikke innehar den lokalkunnskap eller legitimitet som er nødvendig for å foreta disse avveiningene.

Motorferdsel i utmark – gjeldende rett

- Kommunen har etter motorferdselloven § 6 myndighet til å gi tillatelse til motorferdsel i utmark til undersøkelse av mineralske ressurser dersom «*særlige grunner foreligger*».
- I tillegg har kommunen myndighet til på nærmere vilkår å gi tillatelse til motorferdsel i utmark etter motorferdselsforskriften § 5 a, til transport av materiell og utstyr i forbindelse med utmarksnæring – hvilket omfatter leting og undersøkelse etter mineralske ressurser.
- Dersom det ikke er mulig å komme til området via traktorvei, kan kommunen etter forskriften § 6 gi tillatelse til ferdsel på annen, men terskelen etter § 6 er høyere.

Utvalgets forslag om at DMF kan gi tillatelse

- Forslag til ny § 4-4 tredje ledd:
 - «Direktoratet kan fastsette at den som får undersøkelsestillatelse, også skal ha rett til nødvendig motorferdsel i utmark etter lov 10. juni 1977 nr. 82 om motorferdsel i utmark og vassdrag og få dispensasjon fra plan etter lov 27. juni nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling § 19-2.»
- Forslaget vil innebære et avvik fra gjeldende ordning, hvor hovedregelen er at det er kommunen som etter søknad kan gi tillatelse til slik motorferdsel.
- Utvalget begrunner forslaget både med at det er vanskelig for å søkere å forholde seg til både kommunen og DMF, og med at dagens materielle regler er for snevre for å favne mineralvirksomhetens behov.

USS' syn på forslaget

- USS er kritisk til forslaget som innebærer et inngrep i det kommunale selvstyret
- Det er en styrke ved dagens ordning at forskjellige myndighetsorganer har ansvar for å avveie forskjellige tiltak etter lovbestemmelser som har til formål å sikre ulike interesser.
- USS frykter at motorferdsestillatelsen kan bli en formaløvelse uten reelt innhold – med negative konsekvenser for natur, miljø og andre lokale hensyn.
- USS kan ikke se at DMF har den lokalkunnskap som er nødvendig for å foreta disse avveiningene på en tilfredsstillende måte.
- USS vil isteden foreslå en endring i motorferdselforskriften § 5 a slik at den blir bedre tilpasset mineralvirksomhet, for eksempel gjennom å fjerne tidsbegrensningen og ikke oppstille noe vilkår om momsplikt i tillegg til en fjerning av kravet om transport på traktorvei.

(II) Statlig plan – gjeldende rett

- Pbl. § 6-4 krever at det foreligger viktige «samfunnsmessige hensyn».
- Forarbeidene og lovhistorikken forutsetter at adgangen til å benytte statlig plan er snever og at det må foreligge påtrengende hensyn av nasjonal eller regional betydning.
- Staten bør *ikke* gripe inn med statlig arealplan for å tilrettelegge for utvinning der kommunen motsetter seg utvinning.

Utvalget foreslår å senke terskelen

- Forslag til ny pbl. § 6-4 fjerde avsnitt for statlige planer i mineralsaker, som skal gjelde i tillegg til dagens regel:
 - *«Første og andre avsnitt gjelder tilsvarende når det er nødvendig for å sikre gjennomføringen av mineralvirksomhet for å oppnå samfunnsmessige målsetninger eller der det er et vesentlig potensial for verdiskaping»*
- USS oppfatter forslaget slik at det medfører en senkning av terskelen for å bruke statlig arealplan på mineralområdet.
- I stedet for de strenge vilkårene etter første ledd, oppstiller forslaget en terskel som vil være passert når det bidrar til å *«oppnå samfunnsmessige målsetninger eller der det er et vesentlig potensial for verdiskaping»*.

Utvalgets begrunnelse for forslaget

«... utviklingen de seneste årene tilsier at det bør være økt mulighet til å ta i bruk dette virkemiddelet også for mineralprosjekter. [...]. Utvalget legger til grunn at det økende behovet for mineraler i samfunnet, kombinert med komplekse saksforhold og høyt konfliktnivå, gjør at det i fremtiden vil være mer naturlig å ta i bruk statlige planer i tilfeller der det er en nasjonal eller internasjonal interesse i utvinningen og en kommunal planprosess ikke vil gi et resultat som statlige myndigheter vurderer å være i samsvar med tungtveiende nasjonale interesser. [...]

Utvalget legger til grunn at det bør være en høy terskel for å bruke en slik bestemmelse. Bestemmelsen er tenkt som en mulighet for mineralprosjekter med antatt spesielt høy verdiskaping og for prosjekter som vil bidra til å dekke et behov for mineralressurser som er av særlig stor betydning, eller der tilgangen er kritisk. Det kan for eksempel være der mineralene er av spesiell strategisk betydning. Behovet for kritiske mineralressurser kan være nasjonalt eller internasjonalt. [...]

Utgangspunktet etter plan- og bygningsloven vil fortsatt være at det er kommunen som er planmyndighet, og utvalget forutsetter at bestemmelsen primært bør brukes der planbehandling i kommunen har vært gjennomført, men ikke har ført til et resultat som er akseptabelt for myndighetene, eller der kommunen har avvist å behandle plan om mineralutvinning.»

USS' syn på forslaget

- **USS er sterkt imot forslaget**
- De gjeldende vilkårene for bruk av statlig plan representerer en fornuftig avveining av hva som bør være vilkårene for at det skjer inngrep i det kommunale selvstyret gjennom at det vedtas statlige arealplaner – også på mineralområdet.
- Forarbeidene til gjeldende minerallov viser at ansvarsfordelingen mellom kommunen og staten i dag er gjennomtenkt.

- Kommunene behandler og vedtar kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner på bakgrunn av et omfattende utredningsarbeid der forholdene er lagt godt til rette for medvirkning fra lokalsamfunnet og andre aktører.
- Saksbehandlingsreglene er like for alle former for reguleringsplaner, noe som gir stor grad av forutsigbarhet.
- Lokal kjennskap medfører at planene (plankartet og bestemmelsene) kan utformes slik at negative konsekvenser begrenses og kompensierende tiltak iverksettes. Slike forhold ivaretas best på kommunalt nivå i en alminnelig plansak.

- Erfaringene fra vindkraftsektoren og betydningen av lokal aksept.
- Mineralnæringen skiller seg ikke ut fra annen, kommersiell næringsvirksomhet på en måte som tilsier unntak fra de interesseavveininger og arealbruksprioriteringer som foretas gjennom den ordinære, demokratiske planprosessen.
- Det kan tenkes situasjoner der det er en vesentlig nasjonal interesse å sikre gjennomføringen av et mineralprosjekt – f.eks. der samfunnet har et behov for mineraler for å sikre grønn omstilling og tilgang til kritiske råvarer. I slike tilfeller vil dagens vilkår for bruk av statlig plan være oppfylt.

(III) Rekkefølgebestemmelser - utvalgets forslag

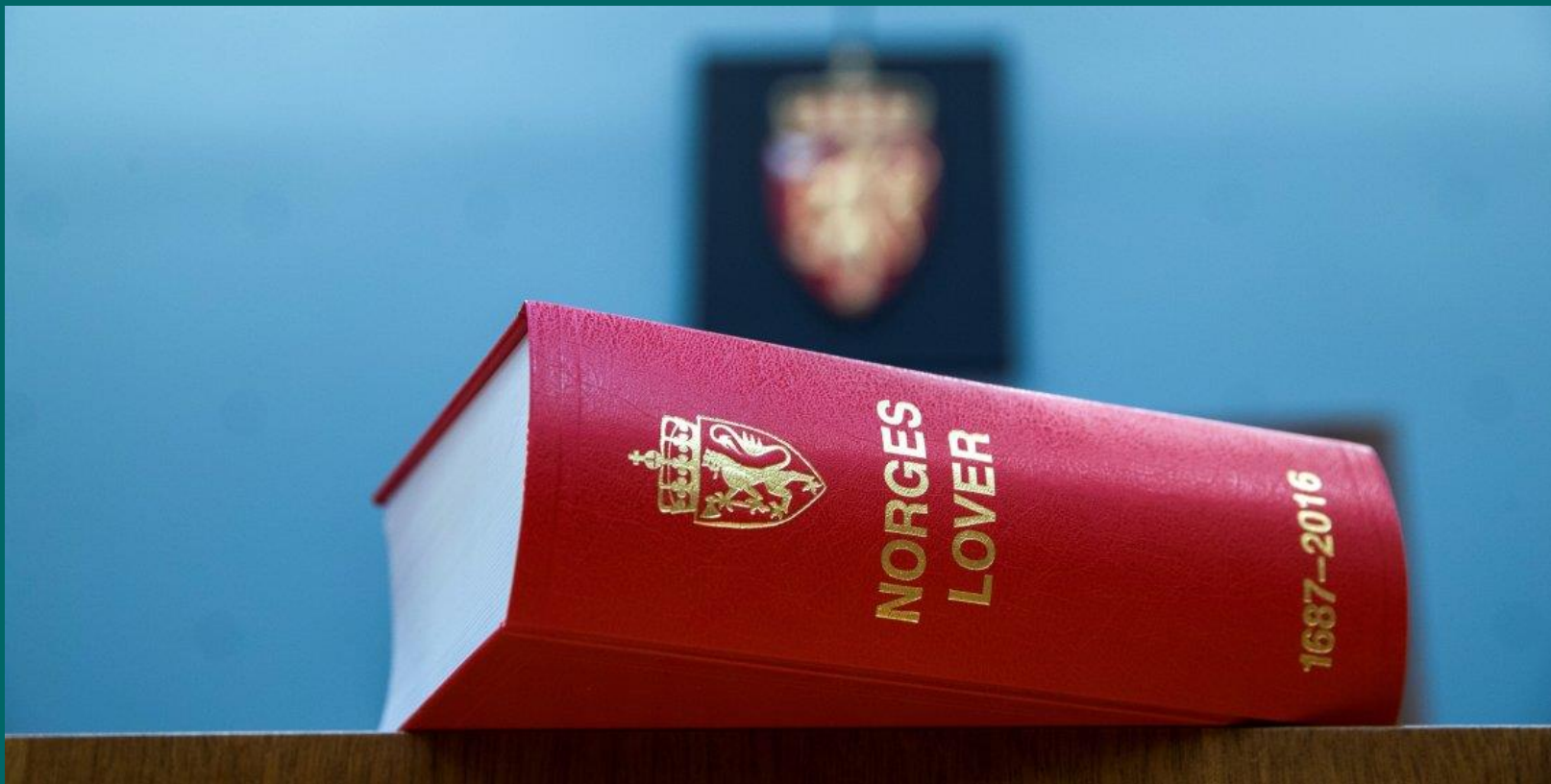
- Forslag til ny § 6-3 fjerde ledd:
 - «Før det kan fattes vedtak om driftstillatelse, skal utvinningsområdet være avklart i vedtak etter lov 27 juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling».
- Men det er bare selve vedtaket om driftstillatelse som ikke kan fattes før området er avklart i vedtak etter pbl. DMF står fritt til å vurdere om søknaden bør tas til behandling før dette.
- Saksbehandlingen kan med andre ord gå parallelt

USS' syn på forslaget

- **USS støtter forslaget.**
- Utvalgets forslag viderefører initiativet som ble fremmet av NFD i Prop. 124 L (2020–2021), hvor følgende bestemmelse var foreslått som nytt andre ledd, sjette punktum i § 43 i gjeldende lov:
 - «Før søknaden om driftskonsesjon tas opp til behandling, skal driftsområdet være avklart i vedtak etter plan- og bygningsloven.»
- Utvalget forutsetter at det i samsvar med den generelle samordningsplikten er kontakt mellom kommunen og DMF under prosessen.

Husk høringsfristen 1. november 2022

